

## Basis leggen voor theoretisch framework

MV: eind jaren 90 werden wij uitgenodigd om een paper te schrijven (kunst-wetenschappelijk) met een degelijke theoretische onderbouwing, waarbij je inzicht geeft aan jou motivatie en werkmethode. Je werkt altijd op een bepaalde wijze maar hoe verloopt zoiets? Wat zijn de connecties tussen de verschillende werken? De rode draad? Na een jaar of 10 heb je al best veel gemaakt, een oeuvre, maar tegelijkertijd kan het zijn dat je vrij weinig bewustzijn over hebt over je eigen drijfveren.

Intuïtie komt niet zomaar aanwaaien, het is gestoeld op ervaring en kennis. Als je je meer bewust wordt van wat je intuïtie voedt, dan kan dat heel waardevol zijn. Vanuit die basis kan je blijven werken. Door het schrijven en nadenken creëer je een duidelijkheid in je hoofd. Het is een moment van ordening.

Kunst is duurzaam omdat het culturele waarde toevoegt en tijdloos is. Kunst van 20 jaar geleden is nog steeds toonbaar. Een auto heeft een kortere levensduur/omlooptijd dan een kunstwerk dat in een collectie is opgenomen. In een collectie wordt er voor gezorgd. Het is geen wegwerpproduct.

Al gebruik je niet de meest duurzame productiematerialen, een kunstwerk kan een duurzaamheid bevatten. Als het niet in de afvalstroom belandt.

MV: Maria is bezig met een voorstel voor een Belgische voedsel onderzoeksinstituut, waarbij duurzaamheid ook belangrijk is. Dat wil ze via het materiaal ook laten doordringen in het werk. Maar loopt er tegenaan dat er nog niet genoeg ontwikkeling is – duurzame materialen zijn er wel – omdat de levensduur van dergelijke materialen in de openbare ruimte nihil is.

Je kunt het wel verantwoorden als het niet 100% is van wat het in de toekomst moet zijn. Het is belangrijk om te beseffen dat we in een transitiefase zitten en dat er morgen niet direct een antwoord op alle vraagstukken is. Het is de intentie + wat er in deze tijd wel of niet kan. Daarbij komen ook de budgetten kijken en die zijn in de kunstwereld niet ongelimiteerd.

Waar de verduurzaming mogelijk is voer je hem door. Waar het nog niet mogelijk is kies je dan voor een oplossing waardoor het beeld wel realiseerbaar is.

KB: Er zijn natuurlijk heel veel kunstenaars en zij maken heel veel werk. Dat werk belandt voor een minimaal percentage in een collectie. Wat gebeurt er met de rest? Dat belandt misschien wel allemaal in afvalstromen.

Maar wat is exact duurzaamheid in een kunstpraktijk? Is dat de levensduur? Is dat het materiaal? Is dat de productie? Is het de afzetmarkt? Is het de thematiek? Is het hergebruik van eigen materiaal?

De materiaaltesten kunnen lang naast de praktijk lopen, waarbij het doel is een interessante combinatie te vinden vanwege zijn duurzaamheid, milieubelasting, materialiteit.

Niet noodzakelijk dat dat direct zichtbaar is in het werk, zoiets ontwikkelt zich en sijpelt daarna door in de praktijk.

Het werk op de Paltz biennale bestond bewust uit leem. Interessant was het natuurlijke proces dat doorliep. Muizen, insecten en schimmels maakten het werk zich eigen.

MV: Misschien zag het er ook daardoor nog meer uit als wat je voor ogen had. Een soort ruïne.

KB: Dat is iets waar ik me daarvoor nooit bewust van was. Als je iets in de buitenruimte plaatst dan zet je een proces in gang. Je levert iets over aan de elementen en dat is niet controleerbaar. Hoe is dat in jullie praktijk?

MV: In ons werk zijn groeiprocessen belangrijk en die vertalen we vaak naar virtuele processen. Onze focus ligt dan vaak op de bottom-up processen of de de-centrale processen: dat zijn processen die niet plaatsvinden onder een autoriteit zoals bij de de mens, die meestal top-down creëert. Het materiaal wordt hierbij van buiten af gevormd/bewerkt/geordend, op basis van een centraal artistiek idee. Daartegenover staat de bottom-up benadering, waarbij lokale interacties tussen vele kleine onderdelen resulteren in een globaal samenhangend bouwsel.

KB: Zoals een ecologie?

MV: Ja in de natuur zie je dat wel maar in feite is een stad eigenlijk ook een soort decentraal iets: Het kan wel top-down worden bestuurd en bedacht maar er is ook veel dat bottom-up gestuurd is. Typerend voor decentrale organisaties zijn vogelzwermen en termietenheuvels. Een mier weet niets over het geheel maar werkt er wel aan mee. Iets krijgt een ordening zonder dat dat van bovenaf wordt opgelegd. Dat onderwerp is door dat schrijven van het paper boven komen drijven, de kern waartoe alles terug te voeren is. En daardoor hebben we aansluiting gevonden met anderen. Je komt erachter dat de onderwerpen waar je mee bezig bent, dat daar woorden voor bestaan. En dat ook anderen daarmee bezig zijn. Door connecties te leggen krijg je nieuwe inzichten en leer je veel. Je ziet ook wat anderen op dat vlak al hebben gedaan, en hoe jou eigen aanpak hiermee verschilt.

KB: Tijdens Antwerpen Art Weekend was er in kunsthall Extracity een tentoonstelling, Made in X. Die ging over het onderwerp waarmee ik nu bezig ben. Namelijk grondstofwinning, distributie en grondstoffen omzetten tot ruw product. En wat me opviel was dat het met name teksten en films waren, die tentoongesteld zijn. Ik ben een beeldmaker. Ik vertaal naar beeld. En ik vind het moeilijk om in te schatten of ik mijzelf nu niet een heel lastige opgave gesteld heb. Is dit wel te vertalen naar beeld?

MV: Ken je de serie Materialism van Studio Drift? Ze hebben objecten in abstractie teruggebracht naar hun grondstoffen. Ze ontlede ze in hun materialiteit en reduceren het tot een blok. Dat zetten ze bij elkaar in een compositie en dat is dan het beeld. Een tijd geleden zaten we met hun in dezelfde tentoonstelling in Moskou en hebben ze voor die tentoonstelling bijvoorbeeld een Kalasjnikov gereduceerd tot blokken materiaal. Dit is een manier om het bewustzijn van materiaal en grondstoffen tot sculptuur te brengen. En door de abstractie wordt het een statistiek. En ik zag een film van Thomas Twaites die zelf probeert een broodrooster na te maken. Hij kocht er 1, industrieel geproduceerd, en probeert hem zonder industriële processen te vervaardigen. Wat een enorm geploeter is.

KB: Over dat industriële proces: Ik zag een Tegenlicht aflevering. Die ging over hoe ver de handel en productie is doorontwikkeld. Bij het uit elkaar halen van een stofzuiger waren er onderdelen niet meer te scheiden zonder iets anders stuk te maken. Dat betekent dus dat de levensduur van de stofzuiger zo lang is als het eerste onderdeel dat stuk gaat.

We leven in een tijd van massaproductie, aanbod waar geeneens vraag naar is, overconsumptie. Dat zijn boeiende onderwerpen om over na te denken. Wat ik in mijn praktijk uiteindelijk het spannendst vind is de fysieke functionaliteit van producten. Het fysieke karakter van specifiek ontworpen hulpstukken, die enkel op praktisch nut berusten.

De fysiekheid van mijn werk strookt nog niet helemaal met mijn theoretische traject binnen CY.

MV: Het is de vraag of je de duurzaamheidsprincipes puur in zijn functionaliteit behoudt; hoe je je werk maakt. Of wil je in de vorm en wat je presenteert het erover hebben. Wil je het er expliciet over hebben of is het puur je de productiewijze die je wil veranderen? Dat is wel een bepalend iets. Wil je het puur voor jezelf en het milieu, om je footprint te verkleinen en hou je je onderzoek en intenties hetzelfde? Of breng je het duurzaamheidsprincipe ook naar buiten als boodschap?

KB: Het mag uiteindelijk heel zichtbaar zijn in het werk. De beeldtaal, het voorkomen die ik me heb toegeëigend, wil ik wel behouden. Er ligt een heel traject voor me. De 3 maanden CY is het begin: Ik implementeer de onderzoekende houding in mijn praktijk. Ik maak daar ruimte voor om mijzelf een nieuwe manier van werken te geven. Of het te verrijken. Maar past die manier van werken bij me?

MV: Daarvoor moet je het eerst onderzoeken.

KB: Hoe gaat dat bij jullie? Denken jullie een onderwerp of thema uit en kiezen jullie daar een medium bij?

MV: Het medium is direct aanwezig. Je vertrekt soms zelfs vanuit het medium. De taal die je gebruikt kan niet los bestaan van het medium. De diepere opvatting die daaronder ligt is dat wij geen onderscheid maken tussen lichaam en geest. Dat is één en hetzelfde ding. Zo werken we ook met media en materiaal. De vorm komt voort uit het materiaal maar je stopt er ook iets in. De ziel en het lichaam dat is een onlosmakelijk samenspel. De verhouding kan per werk verschillen. Onderdelen zijn op verschillende manieren te maken.

-----

KB: Hoe gaat de samenwerking tussen jullie? Als lichaam en geest één zijn?

MV: Qua karakter verschillen we maar we delen dezelfde esthetiek. Dat is heel belangrijk want een esthetiek herbergt allerlei normen en waarden. Hoe iets bij je binnen komt; vindt je het mooi of lelijk, is een weerspiegeling van hoe je in het leven staat. Het is fundamenteel voor een relatie.

We hebben wel discussies en het maken van een kunstwerk is een soort gesprek. Maar je weet dat dat gesprek leidt tot iets beters dan datgene wat we beiden inbrachten. Het is geen compromis maar een evolutie van beide ideeën. Je komt uit op iets wat in jou zit maar wat je er zelf niet uit zou halen en daar heb je de ander voor nodig. Je geeft elkaar inzichten en zo kom je tot een beter project dan dat je individueel zou kunnen bedenken.

Het is wel zo dat als een project stroef gaat, het heel moeilijk is om elkaar uit het moeras te trekken omdat je er allebei in zit.

MV: Hoe is jouw onderzoek tot nu toe verlopen?

KB: Ik ben begonnen met veel lezen. Ik nam abonnementen op verschillende onderzoeksjournalistieke platforms zoals Correspondent, De Groene en NRC. Ik had een hele stapel boeken bij me. In het begin nam ik heel veel op, als een spons. Na een tijd over veel verschillende thema's te hebben gelezen stuitte ik via een artikel over lithiumwinning op een lijst met kritieke ruwe materialen. Deze lijst wordt om de zoveel tijd bijgewerkt want hij wordt beïnvloed door de technologische ontwikkelingen.

Wat ik interessant vind is dat we in de nabije toekomst – waarin verduurzaming en ecologie zo belangrijk zijn – afhankelijk zijn van schaarse grondstoffen, die we met hetzelfde extractieve geweld uit de grond trekken zoals wat we aan het doen zijn met fossiele brandstoffen. Daarbij vind ik het fysieke voorkomen van de mijnindustrie, met machines op de oppervlakte van 100m hoog en installaties van honderden meters diep, zeer prikkelend. Ze vervormen het landschap, er moeten dorpen wijken voor mijnbouw, bergtoppen worden eraf geknald (wat traumatiserende gevolgen heeft voor de bevolking). Het gaat heel erg over materiaal en is onlosmakelijk verbonden met klimaatverandering. Ik verzamel veel wetenschappelijke artikelen over dit onderwerp.

Daarnaast sla ik een brug tussen de machines en het Brutalisme: die man-made machines zijn bouwwerken die berusten op functie waarbij je vernietiging niet los kunt zien.

MV: Het lijkt er ook op dat het thema 'landschap' een intrede doet in je werk. Het contrast tussen de mijnmachines en het landschap is groot. Menselijke vormgeving en natuurlijke vormgeving. Dat zou ook iets kunnen zijn: Dat je werk meer richting context-gebonden beelden gaat: In relatie tot een bepaald landschap of een bepaalde situatie.

KB: Er staat nu een nieuw werk van me in de Anningahof. Dat heet Space Junk en gaat eigenlijk over de hoeveelheid menselijk ruimteafval dat om de aarde zweeft. De ruimtevaart vind ik ook een interessant onderwerp en ruimte-mijnbouw is natuurlijk ook een onderwerp waarover al jaren geschreven wordt. Er ontstaat een deken van afval rond de aarde. Ik liep al een tijdje met de vorm van een puincontainer – die nogal veel zichtbaar zijn in de openbare ruimte.

Einde audio opname

